

УДК 343.98

Л. І. Керик, старший науковий співробітник НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук

РОЛЬ ОБСТАНОВКИ В СТРУКТУРІ МЕХАНІЗМУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Розглянуто роль обстановки в структурі механізму доведення до самогубства. Диференційовано обстановку доведення до самогубства на декілька етапів її розвитку, встановлено часові зв'язки цього злочину та виокремлено види місць доведення до самогубства. Визначено роль цих елементів криміналістичної характеристики злочинів і показано їх взаємозв'язки.

Ключові слова: криміналістична характеристика, обстановка злочину, місце злочину, час злочину, доведення до самогубства, кібербулінг.

До структури механізму доведення до самогубства входить обстановка, місце й час учинення злочину – структурні елементи криміналістичної характеристики, які досліджувалися в різні часи вченими-криміналістами¹. У криміналістичній літературі визначилось два підходи до поняття «обстановка вчинення злочину». У вузькому значенні – як обстановка місця події (злочину), у широкому – як сукупності матеріальної обстановки місця події та обставин, умов зовнішнього середовища вчинення злочину.

Так, М. П. Яблоков обстановку вчинення злочину визначає як систему різного роду взаємодіючих між собою об'єктів, явищ і процесів, що характеризують умови місця й часу, матеріальні, природно-кліматичні, виробничо-побутові та інші умови оточуючого середовища, особливості поведінки непрямих учасників протиправної події, психологічних зв'язків між ними й інші обставини реальної дійсності, що склалися (незалежно або за волею учасників) у момент злочину, які впливають на спосіб його вчинення та механізм, що виявляються в різного роду слідах, які дозволяють судити про особливості цієї системи й змісту злочину².

¹ Див.: Анненкова Т. С. Обстановка совершения преступления и криминалистические методы ее исследования : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Т. С. Анненкова. — Саратов, 2007. — 25 с.; Белкин Р. С. Собираение, исследование и оценка доказательств / Р. С. Белкин. — М. : Наука, 1966. — С. 138–140; Букаева И. Н. Обстановка совершения преступления, получение и использование информации о ней при расследовании уголовных дел : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / И. Н. Букаева. — Тюмень, 2005. — 25 с.

² Див.: Яблоков Н. П. Криминалистическое понятие и структура обстановки совершения преступления / Н. П. Яблоков // Вестник Моск. ун-та. — [Сер. 11. Право]. — 1986. — № 3. — С. 46–54.

В. Ю. Шепітько під обстановкою місця вчинення злочину розуміє частину матеріального середовища, яке включає, крім ділянки території, сукупність різних предметів, поведінку учасників події, психологічні взаємовідносини та взаємодії між ними¹. Обстановку доведення до самогубства складає позиція невтручання окремих осіб (родичів, сусідів, колег, друзів та ін.), у присутності яких особа злочинця жорстоко поводить або принижує особисту гідність потерпілого. Обстановка доведення до самогубства відображається в навколишньому середовищі.

Суїцидологи свідчать, що в присутності інших осіб доведення до самогубства вчинялось у 36,9 % випадків, на очах інших осіб – у 60,4 % випадків, з яких у 22,9 % брали участь у попередженні злочину, у 77,1 % випадків – не вживали заходів з його попередження. Отже, 60,4 % випадків доведення до самогубства було вчинено відкрито, у присутності інших осіб². Дані суїцидології показують, що менше половини суїцидентів на момент замаху на самогубство перебували на самоті, майже в 40 % випадків інші особи були в сусідніх приміщеннях, а в 14–15 % випадків замах учинявся на очах у інших людей³.

Обстановка злочину має свою специфіку, вона полягає в особливостях зв'язків суб'єкта злочину із тим середовищем, у якому готується, учиняється та приховується злочин. Згідно з розвитком етапів злочинної діяльності суб'єкта в навколишньому середовищі обстановка злочину поділяється на три самостійні, але взаємопов'язані ланки – обстановку, що передувала вчиненню злочину; обстановку вчинення злочину, обстановку, що склалася після вчинення злочину⁴.

Про близькі відносини злочинця й жертви можуть свідчити виявлені сліди поведінки злочинця на місці злочину. Персоніфікація – це поведінка злочинця, що виходить за (прагматичні) рамки, вона відображає особисті потреби або фантазію злочинця. Аспектом такої персоніфікації є *undoing*, так зване «анулювання», «емоційна спокута», це означає, що дії злочинця спрямовані на те, щоб злочин ставав ніби символічно незавершеним – покласти жертву на ліжко, прикрити жертву, привести жертву до ладу. *Staging* – позиціонування й деперсоналізація, це означає інсценування місця злочину для того, щоб відвести підозри від близької до жертви особи⁵.

¹ Див.: Шепітько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій / В. Ю. Шепітько. — [Изд. 2-е, перераб. и доп.] — Х. : Одиссей, 2005. — С. 256.

² Див.: Алиев И. А. Актуальные проблемы суицидологии (уголовно-правовой и криминологической аспекты) / И. А. Алиев ; под ред. Т. М. Кафарова. — Баку : Элм, 1987. — С. 75.

³ Див.: Амбрумова А. Г. Предупреждение самоубийств. Изучение и проведение предупредительных мер / А. Г. Амбрумова, С. В. Бородин, А. С. Михлин. — М. : Академия МВД СССР, 1980. — 164 с.

⁴ Див.: Гавло В. К. Теоретические проблемы и практика применения методики расследования отдельных видов преступлений / В. К. Гавло. — Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1985. — С. 176, 179.

⁵ Про позиціонування говорять тоді, коли після злочинних дій жертва опиняється в непривабливому вигляді, це може бути частиною фантазії злочинця або повинно шокувати тих, хто знайшов тіло. Деперсоналізація – це символічне витіснення рис особистості жертви, що базується на різних причинах (див.: Голиков Г. А. Особый психологический аспект в анализе места преступления / Г. А. Голиков // ИБ Борьба с преступностью за рубежом. — 2007. — № 5. — С. 32–36).

Обстановка доведення до самогубства – це елемент криміналістичної характеристики, що може мати такі різновиди: обстановка, що передує доведенню потерпілого (жертви) до самогубства; обстановка вчинення самогубства чи замаху на самогубство жертвою; обстановка після вчинення самогубства (посткримінальна обстановка).

Місце вчинення злочину має важливе доказове значення: без його встановлення факт злочину навряд чи буде доказано. Проблеми характеристики місця вчинення злочину й досі залишаються дискусійними¹. Як елемент криміналістичної характеристики місце вчинення злочину дозволяє відповісти на питання, де це відбувалося. При розслідуванні злочинів необхідно враховувати: де проводилися підготовчі дії, де безпосередньо вчинено злочин; де залишені сліди злочинного посягання; де приховані його сліди, знаряддя й засоби його здійснення, предмети злочинного посягання².

Злочин завжди вчиняється за конкретних, реально існуючих умов: місце його вчинення залежить від способу його вчинення; іноді злочин залежить і від часу, й від місця його вчинення.

Визначення місця доведення до самогубства має вагоме значення, воно є джерелом слідів, інформації про спосіб учинення злочину, про особу злочинця й особу потерпілого (жертви). Доведення до самогубства належить, як правило, до продовжуваних злочинів: фізичне чи психологічне насильство може бути вчинене в одному місці (наприклад, у школі, службовому приміщенні), а потерпілий може покінчити життя в іншому. Передсмертна записка може бути знайдена в помешканні потерпілого, а самогубство він учиняє в іншому місці, наприклад у лісі. За даними дослідників радянської доби випадки доведення до самогубства в сільській місцевості склали 51,2 %, у містах – 48,8 %³.

Дослідження кримінологів свідчать, що самогубства в більшості випадків вчиняються вдома, невелика частина – в житловому будинку не за місцем проживання (у рідних, знайомих і т. п.), менше 2 % – у медичних закладах (це були головним чином хворі на душевні або інші тяжкі хвороби), у чоловіків спостерігається доволі високий відсоток замахів у лісі, парку, на вулиці⁴.

Особи, які вчинили самогубство шляхом повішення, здійснюють свої наміри в службових приміщеннях, на присадибних ділянках, а найчастіше у своїх житлових приміщеннях⁵. Хворі на алкоголізм рідко вчиняють самогубство в громадських місцях (лікарнях, на робочому місці, камерах слідчого ізолятора). Вони більше намагалися вчинити суїцид у нежитловій части-

¹ Див.: Туренок А. М. Витоки та стислий історичний нарис ознак місця вчинення злочину / А. М. Туренок // Вісн. Запорізьк. юрид. ін-ту. — 2000. — № 3(12). — С. 281–287.

² Див.: Шепитько В. Ю. Указ. праця. — С. 255–256.

³ Див.: Алиев И. А. Указ. праця. — С. 72–73.

⁴ Див.: Амбрумова А. Г., Бородин С. В., Михлин А. С. Указ. праця. — С. 121.

⁵ Див.: Мехтиев О. М. Некоторые вопросы криминологического анализа самоубийств / О. М. Мехтиев // Вопр. судеб. экспертизы и криминологии. — 1972. — № 14. — С. 47–52.

ні будинку або квартири, рідше – просто неба (на присадибній ділянці, у лісі). Тільки 30 % суїцидентів, хворих на алкоголізм, користувалися місцями, які активно відвідували члени їх сім'ї (спальнею, залом)¹.

Для засуджених до позбавлення волі специфічним є місце вчинення самогубства: більшість засуджених (33,6 %) учинили самогубство в житлових приміщеннях виправної установи; у її виробничих зонах – 14,5 % самогубств, камерах штрафних ізоляторів, приміщеннях камерного типу й карцерах – 10,7 %, медчастинах – 3,8 %, лікарнях – 1,4 %; інших місцях (туалетах, банно-пральних блоках тощо) – 36 %².

Результати узагальнення кримінальних проваджень, проведеного нами, свідчать, що тіло жертви було виявлено в будинку (квартирі), де проживала особа – 65 %; на вулиці – 10 %; присадибній ділянці – 10 %; у нежитловій частині будинку, водоймі – 3 % випадків.

Відомості про місце доведення до самогубства охоплюють: місце, де провадилися підготовчі дії до злочину, безпосереднього вчинення злочину (погрози, жорстке поводження, систематичне приниження людської гідності, шантаж); місце, де залишені сліди злочинного посягання (місце самогубства або замаху на самогубство потерпілого); місце приховування слідів злочину, знарядь і засобів його здійснення, предмета злочинного посягання (інсценування самогубства, убивства або нещасного випадку).

Час доведення до самогубства дозволяє встановити послідовність і розвиток різноманітних процесів. У ході кримінального провадження важливого значення набувають дані про початок і закінчення процесу доведення до самогубства, його тривалість у часі. Для встановлення часу вчинення злочину слідчому необхідно з'ясувати: час, коли вчинено потерпілим (жертвою злочину) замах на самогубство, часовий зв'язок між обставинкою до, під час і після вчинення потерпілим самогубства, черговість подій злочину та тривалість різних подій в ході доведення до самогубства. Результати узагальнення кримінальних проваджень, проведеного нами, свідчать, що в процесі розслідування час доведення до самогубства враховується: при встановленні часових зв'язків між фактами, при з'ясуванні черговості подій, дій або фактів і при обчисленні тривалості різних подій (94 % випадків)³.

¹ Див.: Шустов Д. И. Аутоагрессия и алкоголизм / Д. И. Шустов. — М. : Когито-Центр, 2004. — С. 43.

² Див.: Цой О. Р. Самоубийства в местах лишения свободы: криминологические проблемы / О. Р. Цой ; под ред. И. В. Корзуна. — М. : Норма, 2007. — С. 105.

³ Так, у досліджених кримінальних провадженнях були встановлені часові зв'язки до вчинення потерпілим замаху на самогубство чи вчинення самогубства, зокрема: 4 роки чоловік наносив побої дружині; 4 дні до самогубства син наносив побої матері, до цього – 2 роки; 12 днів злочинець погрожував фізичною розправою, насміхався над фізичними недоліками потерпілої; 4 місяці злочинець наносив побої потерпілому, вимагаючи забрати на нього заяву з міліції про раніше вчинене знущання над потерпілим; 4 місяці чоловік наносив побої дружині з ревності; 3 роки мати недоглядала дитину; 4 роки батько принижував сина; близько 16 років чоловік бив дружину; 3 роки батько знущався над дітьми; 3 роки наркоман знущався над матір'ю та ін.

Час впливає на всі етапи виникнення, існування й використання доказової інформації. Урахування впливу часового чинника в процесі розслідування дозволяє визначити час події злочину, установити часові зв'язки між фактами, з'ясувати черговість подій, дій або фактів, обчислити тривалість різних подій та ін. Дії злочинців характеризуються певною вибірковістю часу. У розслідуванні злочинів можуть мати значення й певні проміжки часу, коли вчиняються ці злочини¹.

Так, гр. Б. у період часу з жовтня 2005 р. по 2 листопада 2009 р. систематично знущався, а саме морально принижував людську гідність, глумився (гр. Б. розлив спирт на руку гр. Л. і підпалив його), ображав, цькував та спричиняв тілесні ушкодження своєму сусіду гр. Л. Так, 2 листопада 2009 р. гр. Б. у період з 12 год 10 хв по 12 год 40 хв, знову морально принизив честь і гідність гр. Л. та пригрозив йому фізичною розправою, якщо останній не виготовить йому табуретки. Цього самого дня гр. Л. (приблизно о 14 год) покінчив життя самогубством через повішення, залишивши передсмертну записку, у якій указав, що він покінчив життя самогубством через гр. Б.²

Жорстоке або принизливє ставлення до потерпілого може розпочатися в робочий день, а закінчитися у вихідний або неробочий, чи навпаки, такі дії можуть розпочатися вранці, а закінчитися вночі, і навпаки, можуть мати місце зранку у вихідний, а самогубство вчинитися в інший час – у робочий день або ввечері³.

Засуджені вчиняють самогубства переважно в нічний час і на прогулянках. Найбільша кількість таких самогубств припадає на період з: а) 24 до 6 год – 44,6 %; б) 18 до 24 год – 28,6 %; в) 9 до 18 год – 10,7 %; г) 6 до 9 год – 16 %⁴. Щодо пори року, то тут статистика свідчить, що самогубства вчиняються: взимку – 32,7 %; навесні – 20,4 %; влітку – 40,7 %; восени – 6,2 %. Це пояснюється сезонністю, тобто з розвитком депресивних проявів у різні пори року⁵. Найчастіше засуджені здійснюють самогубства навесні (березень–травень), рідше – восени й на початку зими (вересень–грудень). Найбільший відсоток припадає на будні дні. Понад 50 % самогубств засуджених учинено вдень, коли робочий день і життєвий ритм установ найбільш напружений⁶.

Як зазначає Е. Дюркгейм, нічний час є найбільш небезпечним для вчинення самогубства, оскільки людина почувається більш незахищеною

¹ Див.: Шепитько В. Ю. Указ. праця. — С. 256.

² Див.: Архів Староміського районного суду м. Вінниці, справа № 1-69-2010.

³ Див.: Алиев И. А. Указ. праця. — С. 73.

⁴ Див.: Цой О. Р. Указ. праця. — С. 107, 109, 111.

⁵ Цю думку висловлювали такі науковці як А. Г. Амбрумова, М. Н. Гернет, А. Ф. Коні.

⁶ Див.: Тищенко А. П. Профілактика суїцидальної поведінки засуджених в місцях позбавлення волі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / А. П. Тищенко. — К., 1998. — С. 16.

й уразливою¹. Понеділок – день, у який здійснюється найбільше самогубств, четвер і п'ятниця – їх найменша кількість². Найчастіше самогубства вчиняються навесні (березень–травень), рідше – восени й на початку зими (вересень–грудень). Це властиво і для жінок, і для чоловіків. Найбільший відсоток самогубств у будні дні (понеділок–четвер), у п'ятницю він дещо менший, у святкові (неробочі) дні він менше майже у 2 рази³. Д. І. Шустов зазначає, що фатальним для алкоголіків є 19 число місяця, місяць березень, день неділі понеділок. Тоді як на місяць червень, день неділі середу приходиться найменша суїцидальна активність. У хворих алкоголіків визначена тенденція до замаху на самогубство зранку, що пов'язано, можливо, з алкогольною депресією, коли до алкоголю немає доступу⁴.

Максимальна частота самогубств зазначається у вечірній час (із 19 до 24 год), у неробочий час, коли вдома всі люди, які проживають разом із суїцидентом, присутні. Значно менше самогубств учиняється вдень, винятком є жінки, вони вчиняють суїциди частіше вдень⁵.

Час доведення до самогубства – це елемент криміналістичної характеристики, який поділяється на декілька частин: учинення потерпілим (жертвою злочину) замаху на самогубство, часовий зв'язок між обставиною до, під час і після вчинення потерпілим самогубства, черговість подій злочину та тривалість різних подій в ході доведення до самогубства.

У структурі механізму доведення до самогубства необхідно зазначити роль новітніх технологій, так званий кібербулінг. У сучасному світі він отримав значне поширення – злочин учиняється в Інтернеті через використання соціальних мереж: поширення неправдивої інформації, закликання до масового самогубства та ін.⁶ Ці дії злочинців мають латентний і організований характер, у зв'язку з чим вони розслідуються зі складнощами: місце вчинення злочину – соціальні мережі; обстановка вчинення злочину – віртуальні учасники, які використовують різноманітні технічні засоби для формування думок про самогубство в жертви; час учинення злочину – дії злочинців мають частий, повторюваний і продовжуваний характер. Американські вчені зазначають, що згідно з їх опитуваннями всі форми тради-

¹ Див.: Цой О. Р. Указ. праця. — С. 110.

² Див.: Гернет М. Самоубийства в СССР в 1925 и 1926 гг. / М. Гернет. — М.: Центр. стат. управление СССР, 1929. — С. 13.

³ Див.: Амбрумова А. Г., Бородин С. В., Михлин А. С. Указ. праця. — С. 121, 124.

⁴ Див.: Шустов Д. И. Указ. праця. — С. 43.

⁵ Див.: Амбрумова А. Г., Бородин С. В., Михлин А. С. — Указ. праця. — С. 124.

⁶ Кібербулінг – це віртуальний терор, частіше підлітковий. П. К. Сміт визначає кібербулінг як «агресивний, умисний учинок, що вчиняється групою або особою з використанням електронних форм зв'язку повторно протягом певного часу проти жертви, яка не може себе захистити» (див.: Cyberbullying: It's nature and impact in secondary school pupils / [P. K. Smith, J. Mahdavi, M. Carvalho et al.] // J. of Child Psychology and Psychiatry. — 2008. — № 49(4). — P. 376–385.).

ційного булінгу та кібербулінгу, пов'язані з посиленням формування думок про самогубство¹.

Таким чином, диференціація обстановки доведення до самогубства на декілька етапів її розвитку, установлення часових зв'язків цього злочину та виокремлення видів місць доведення до самогубства дозволяє визначити її роль у структурі механізму доведення до самогубства та ефективно проводити розслідування цього злочину. Також у подальшому слід звернути увагу й на роль кібербулінгу в структурі механізму доведення до самогубства через Інтернет.

РОЛЬ ОБСТАНОВКИ В СТРУКТУРЕ МЕХАНІЗМА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОУБИЙСТВА

Керик Л. И.

Рассмотрена роль обстановки в структуре механизма доведения до самоубийства. Дифференцировано обстановку доведения до самоубийства на несколько этапов ее развития, установлены временные связи этого преступления и выделены виды мест доведения до самоубийства. Определена роль этих элементов криминалистической характеристики преступлений и показаны их взаимосвязи.

¹ До методів (технік) кібербулінгу можна віднести: а) анонімні погрози – пересилання агресором листів з образами, залякуваннями без підпису на електронну адресу жертви, щоб психічно її принизити та примусити її страждати; б) кіберсталкінг – тривала повторювана розсилка погроз своїй жертві через мобільний зв'язок і електронну пошту або сторінки в соціальних мережах повідомлень; в) флемінг – це обмін короткими ворожими емоційними репліками між двома особами; г) харасмент – це тривалий односторонній агресивний вербальний або/та невербальний вплив одного чи декількох агресорів на жертву через надсилання на її електронну пошту повідомлень (сотні або тисячі текстових повідомлень на стільниковий телефон жертви, залишивши її з величезними рахунками за їх отримання); ґ) наклеп – принизлива, неправдива інформація про жертву, що розміщується агресором на персональній сторінці жертви або електронною поштою (фото); д) персонація – агресор видає себе за жертву, використовуючи її пароль надсилає неправдиву, образливу інформацію від імені жертви; е) публічне викриття та шахрайство – прилюднення особистої інформації; є) троллінг – це стратегічно спланований і провокативно спрямований флемінг, він може бути якимось парадоксальним, руйнуючим стереотипи висловлюванням для розпалювання конфлікту між учасниками, взаємних образ; ж) виключення/остракізм реалізується через невербальне бойкотування спілкування, блокування доступу до свого профілю; з) хеппіслепінг (радісне побиття) – це відеоролики, у яких зняті реальні сцени насильства в суспільстві без згоди жертви, розміщені на таких ресурсах, де їх можуть переглянути мільйони людей (див.: *Hinduja S. Cyberbullying Research Summary. Cyberbullying and Suicide* — Р. 1. [Електронний ресурс] / *S. Hinduja, J. W. Patchin.* — Режим доступу : cyberbullying.org/cyberbullying_and_suicide_research_fact_sheet.pdf; *Дайнека Н. М. Кібербулінг: онтологічні ознаки та типологія* / Н. М. Дайнека // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. — Вип. 4(70). — С. 235–236; *Драгунов С. Троллінг и кибербуллинг – новые виды виртуального террора* / С. Драгунов [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.broadband.org.ua/pressa/>).

Ключевые слова: криминалистическая характеристика, обстановка преступления, место преступления, время преступления, доведение до самоубийства, кибербуллинг.

THE ROLE OF THE SITUATION IN THE STRUCTURE OF DRIVING TO SUICIDE MECHANISM

Kerik L. I.

The article deals with the role of the situation in the structure of driving to suicide mechanism. The situation of driving to suicide is differentiated into stages of its development, the article also determines temporal connections of this crime and distinguishes types of driving to suicide places with the focus on the role of these elements in criminalistic characteristics of crimes as well as and their interconnections. A place of driving to suicide is a place, where preparations prior to the crime have been carried out, the crime had been committed (threats, cruel treatment, systematic humiliation of human dignity, blackmail); a place with traces and evidence of a criminal trespass (place of suicide); place of concealment of traces and evidence of the crime, instruments and facilities of its commission, the object of a criminal trespass (staging of suicide, murder). The time of driving to suicide allows establishing the sequence and development of different processes. The situation of driving to suicide consists of non-interference and omission by individuals (relatives, colleagues, friends and others) in whose presence a criminal mistreats or humiliates the personal dignity of the victim.

Keywords: criminalistic characteristic, crime conditions, crime scene, crime time, driving to suicide, cyberbullying.

УДК 343.988

О. І. Резнікова, науковий співробітник
НДІ вивчення проблем злочинності імені
академіка В. В. Сташиса НАПрН
України

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ВІКТИМОЛОГІЧНИХ ДАНИХ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Розглянуто криміналістичний аспект проблеми використання віктимологічних даних під час підготовки та проведення слідчих (розшукових) дій, встановлено основні проблеми використання таких даних і шляхи їх подолання. Запропоновано окремі науково-практичні рекомендації, покликані підвищити ефективність процесу збирання й використання віктимологічних даних у кримінальному провадженні.

Ключові слова: жертва злочину, потерпілий, віктимологічні дані, програма дослідження жертви (потерпілого), профіль жертви (потерпілого), слідчі (розшукові) дії.